

GLASILO TEKSTILNE TOVARNE NOVO MESTO



NOVOTEKS

STEVILKA 7 LETO XIV JULIJ 1986



Zahtevo po vračanju osebnih dohodkov tekstilci zavračajo

Novi ukrepi bodo vsekakor spodbudili napore za večji izvoz in temu se bo priključila tudi slovenska tekstilna industrija, so poudarili na seji izvršilnega odbora združenja 1. julija, ko so obravnavali poročilo o stanju v slovenskem gospodarstvu in tekstilni industriji ter se seznanili z informacijo o najnovejših gospodarskih ukrepih zvezne vlade. Z veliko zaskrbljenostjo pa spremljajo tekstilci novo zakonodajo, ki omejuje oziroma zahteva vračanje osebnih dohodkov. Sklenili so sporočiti slovenski javnosti, da je zahteva po vračanju osebnih dohodkov v tekstilni industriji nena ravna in da jo odklanjajo, ker ne upošteva tržnega položaja in pogojev, v katerih dela ta industrija. Nastali bodo, kot so v zvezi s tem opozorili, hudi problemi, če se ne bo upoštevalo različnih pogojev pridobivanja dohodka v naši republiki.

Prekinila se je praksa večletnega dobrega gospodarjenja

Sicer so v zvezi z letošnjimi gospodarskimi gibanji ugotovili, da se kažejo slabši rezultati poslovanja tudi v tekstilni industriji, s čimer se prekinja praksa večletnega dobrega gospodarjenja z izvozno usmeritvijo in doseganjem solidnih poslovnih rezultatov. Tudi fizični kazalci kažejo na rahlo zmanjševanje proizvodnje v obdobju januar — maj v primerjavi z enakim obdobjem lanskega leta. Razlogi so, kot ugotavljajo tekstilci, v hudih pretresih v delu izvozne proizvodnje, ki je postala negotova in nezanesljiva zaradi nove devizne zakonodaje. Do sedaj sicer ni primanjkovalo reprodukcijskega materiala, je pa zaradi nerednih dobav desortiran, kar preprečuje realizacijo naročene proizvodnje. Izvozna proizvodnja je poslabšala dohodkovne rezultate zaradi ukinitve stimulacij in

zaradi podcenjenih deviznih tečajev, kar je tudi zmanjševalo prizadevanja za izvoz. Skoraj stalna veljavnost 110. člena deviznega zakona je tudi zavirala večji polet v prizadevanjih za izvozna naročila, ker ni zagotovila, da bo oskrbljenost s pravočasno dobavljenimi repromateriali omogočala pravočasno uresničenje izvoznih naročil.

Standard zaposlenih se zmanjšuje

Podatki o gospodarskih gibanjih v panogi še naprej kažejo na zmanjševanje dohodkovne uspešnosti, osebni dohodki so med najnižjimi, v panogi 0126 pa sploh najnižji v slovenski industriji in rudarstvu. Osebni dohodki niso sledili inflaciji, zato se standard zaposlenih v tekstilni industriji zmanjšuje — medtem pa nova zakonodaja terja, da se preveč izplačani osebni dohodki vrnejo v dogovorjene okvire (pri določanju teh okvirov v resoluciji ni bila predvidena tako visoka inflacija).

Textilci ugotavljajo, da so v nasprotju z gibanji cen v slovenski industriji in rudarstvu cene v tekstilni industriji nekoliko manj porastle; enako velja tudi v primerjavi s tekstilno industrijo v SFRJ. V Uradnem listu SFRJ št. 34/86 je izšlo več odlokov in zakonov, ki močno posegajo v gospodarjenje. Cene v tekstilni industriji ureja Odlok o obveznem poprejšnjem obveščanju Zveznega zavoda za cene o spremembi cen določenih proizvodov in storitev, ki odreja, da se mora o povečanju cen obvestiti Zvezni zavod za cene 120 dni pred uveljavitvijo. V ta odlok so iz tekstilne industrije zajeti proizvodi po šifrah: 012512, 012514, 012521 in 012623, za vse ostale proizvode se cene oblikujejo po razmerah na tržišču in resolucijskih usmeritvah.

Število zaposlenih raste in tudi izgube

Negativno je vplivalo na realizacijo resolucijskih predvidevanj tudi to, da so stroški oz. porabljena sredstva naraščali hitreje kot načrtovane cene. V združenju menijo, da število zaposlenih še kar naprej neupravičeno raste, zlasti v panogi 126, česar pa ne opravičujejo proizvodni in finančni rezultati. Tudi izgube naraščajo, s tem da so v panogi 125 odpravljene, v panogi 126 pa so se poleg Topra in Tonosa, ki sta imela izgubo že lani, pojavili še novi izgubarji, kar pa je, kot ocenjujejo, le prehodnega značaja.

V razpravi so v zvezi z ukrepi zveznega izvršnega sveta med drugim opozorili, da utegne omejevanje oskrbe z reprodukcijskimi materiali paralizirati nove spodbude za večji izvoz. (Poleg upadanja industrijske proizvodnje se niža tudi zaloge repromateriala — poseben problem pa je v desortiranih zalogah, ki ovirajo nemoteno proizvodnjo, še zlasti tisto za izvoz). V večji meri se bo treba posluževati blagovnih kreditov, ki bodo kljub podražitvam le omogočili proizvodnjo.

Kot smo uvodoma že napisali, so bila na tej seji dana najbolj ostra opozorila v zvezi z osebnimi dohodki. Textilci se ne počutijo v enakovrednem položaju. Ni naravno, da se od panoge, ki je doslej v celoti skrbela zase, ki je odvajala velik del deviz družbi, ki nikoli ni imela nobenih olajšav — je pa v polnih zneskih poravnala vse družbene obveznosti — ki ima nadpovprečno delovno intenzivnost produkcije, njen proizvodni proces pa poteka v dveh do štirih izmenah in ki je izpostavljena delovanju tržnih zakonitosti — zahteva vračanja že tako nizkih oziroma najnižjih osebnih dohodkov!

Iz GOSPODARSKEGA
VESTNIKA

Vračanje osebnih dohodkov — prava pot?

Obeta se nam torej spet »samoupravno zadrževanje rasti OD«, po domače povedano ponovno zmanjševanje (že tako mizerne) življenjskega standarda. In pri tem prav nič ne zvemo, koliko časa bo to še trajalo in za kaj te, kako bomo porabili tako »privarčevana« sredstva. Sploh pa: ali bomo mogli samo z zmanjševanjem osebnih dohodkov (drugih ukrepov pa kakor da nečemo ali ne znamo podvzeti) izplavati iz sedanjih težav?

Prav v slednjem vprašanju je srž problema. Številke namreč govore, da bi morali prav vsa sredstva za osebne dohodke preliti v akumulacijo, da bi leta lahko zagotovila zadosti pospešen razvoj. Ali pa: približno polovico sredstev za osebne dohodke bi potrebovali za pokritje izgub. In če bosta splošna in skupna poraba še naprej tako hitro naraščali kot sedaj (letos imata indeks +132!) bo že prihodnje leto samo njeno povečanje »požrlo« celotno maso sredstev za osebne dohodke. Obresti pa nam že sedaj poberejo prav toliko kot plače! Ali je potem res, da akumulacijo požirajo (samo) osebni dohodki? Razločno vidimo, da to nikakor ni res.

Glede na vse povedano bi bilo torej mnogo bolj potrebno in predvsem spodbudno, če nas ne bi okužili z obetanjem še bolj suhih let, ampak bi:

— naše moči preusmerili v hitrejšo obračunavanje vseh razpoložljivih sredstev, da bi povečali sedaj katastrofalno nizke koeficiente obračanja -0,57; — s konkretnimi programi (ne pa več s stališči) spravili skupno in splošno porabo v okvir, ki ga zmoremo na sedanji stopnji družbenega razvoja;

— vendarle enkrat poiskali vse tiste, ki v proizvodnih in družbenih dejavnostih z nedelom ali pa z opravljanjem nekoristnih del »ustvarjajo« izgube, ki jih morajo (ali res?) nato pokriti pridni in vestni. Govorjenje o zmanjševanju že tako (pre)nizkih plač ter izkrivljanje resnice s pisanjem, da samo osebni dohodki požirajo akumulacijo in pod., pa samo še povečujejo apatičnost, neustvarjalnost in splošen občutek, da se tako ni vredno prizadevati, da nič ne pomaga. Prav tako pa je eden od glavnih razlogov (ob mnogih velikih spodrsrljajih, ki so jih zagrešili nosilci odločitev v preteklosti) za to, da smo danes v tako težkem položaju.

ZVONE PRESKAR

Propagandne akcije TEENS v letu 1986

Obseg proizvodnje konfekcijskih izdelkov v Jugoslaviji, zlasti v zadnjih letih nenormalno narašča in s tem tudi ponudbe na našem tržišču. Konkurenca je vedno ostrejša, zato je potrebno potrošnike primerno informirati, odnosno pridobiti čim večji interes za potrošnjo določenih artiklov.

Za uspešno prodajo pa je potrebno izdelke najprej plasirati v prodajno mrežo in nato še do končnih potrošnikov. Za prvi del prodaje je pri naših izdelkih odločujoče predvsem spoštovanje roka dobave, cena, aktualnost in kvaliteta, za drugi del prodaje pa predvsem aktualnost artikla in potem šele cena in kvaliteta.

Propagandne akcije imajo torej osnovna dva namena to je:

- a) informirati in pridobiti kupca (trgovca)
 - b) Informirati in pridobiti potrošnika
- V letošnjem letu potekajo naslednje propagandne akcije:
- javno obveščanje
 - novoletne akcije
 - sejmi
 - NK Dinamo Zagreb
 - ostala reklama

1. Javno obveščanje

Najpomembnejša akcija je predvajanje filma TEENS na vseh TV centrih v Jugoslaviji. Film se predvaja 2 krat letno

po približno 10 krat v času, ko je to najbolj aktualno, to je začetek pomladi ali začetek jeseni. Namen je predvsem informirati potrošnika o novostih, oziroma ga opozoriti na izdelke TEENS in na izdelke Novoteksa. Osnova TV reklame je melodija TEENS, ki bi morala biti vedno enaka, film pa mora zajemati vedno aktualne artikle v drugačnem prikazu.

Za to vrsto reklame imamo v planu še obveščanje o posebnih akcijah predvsem preko radia (prodajne akcije TEENS v posameznih mestih ali trgovinah). Torej reklama, ki je namenjena izključno končnim potrošnikom.

2. Novoletne akcije

Sredstva iz te grupe reklame so namenjena za financiranje praktičnih predmetov za novoletna darila.

Predvsem so to predmeti namenjeni vsem, ki so v trgovski mreži zadolženi, da so TEENS izdelki najlepše prikazani in ponujeni potrošnikom. Ti praktični predmeti so koledarji, svinčniki, mape TEENS, parfumski izdelki TEENS itd. Reklama je v prvi vrsti namenjena propagiranju podjetja Novoteks.

3. Sejmi

Stroške predstavlja financiranje vtečenih manifestacij, ki

se jih Novoteks udeležuje. Sejmi so v prvi vrsti namenjeni sestankom s predstavniki trgovine in so že vnaprej določeni tisti, ki se jih Novoteks udeležuje.

4. NK Dinamo Zagreb

Odločitev, da se sodeluje na področju reklame z znanim športnim aktivom, ni slučajna, pač pa je izbor NK Dinamo posledica več razlogov. Zagreb s širšo okolico je postal eden najvažnejših potrošniških centrov za izdelke TEENS in ta nivo je na vsak način potrebno zadržati. Mnogi mladi, ki so jim največ namenjeni izdelki TEENS, imajo svoje idole med nogometaši in največ se teži k posnemanju teh idolov vse do oblačenja. Enoletna pogodba z NK Dinamom obsega:

- nošenje obeležja TEENS na vseh tekmah
- izdelava posterjev TEENS z nogometaši Dinama
- Koriščenje informativnih sredstev Dinama za propagiranje izdelkov TEENS (semafor, časopis, tiskovne konference, zvočna reklama na tekmah)
- izdelava koledarja TEENS — Dinamo
- izkoriščanje vseh sredstev javnega obveščanja o začetku, poteku in obsegu sodelovanja Novoteksa z Dinamom. Reklama je namenjena izključno potrošnikom in še posebej koncentrirana na zanimivo in obsežno področje SR Hrvaške.

5. Ostala reklama

a) **Klub TEENS Novo mesto**
Akcija za ustanovitev kluba TEENS v Novem mestu je novost in je posledica ideje odnosno težnje, da se čim več naših kupcev pripravi do tega, da nas obiskujejo v Novem mestu. Klub je namenjen predvsem za reprezentančen prikaz kolekcij oziroma novosti v kolekcijah ob zaključevanju. Ugotavljamo namreč, da je modne artikle in modne posebnosti možno ustrezno prikazati le z manekini.

Primerne prostora za mini modne revije v tovarni nimamo, ker je potrebno prostor opremiti s primerno svetlobo, glasbo in omogočiti predvsem nemoten ogled posebnosti, ki jih podjetje želi posebej poudarjati.

S to akcijo je začeta pot, po kateri naj bi vsak naš pomem-



bnejši kupec vsaj enkrat letno pregledal kolekcijo in zaključeval v Novem mestu. Uspeh takega zaključevanja je bistveno drugačen, kot če je naša kolekcija prikazana nekje skupaj z ostalimi podjetji. Ravno tako je ob priliki obiska v podjetju možno reševati vrsti drugih problemov, ki se jih na terenu tako učinkovito ne da rešiti (prodaja zaloge, dogovori o pogojih).

Prostor in način prikaza modnih artiklov pa morajo biti resnično za vsakega udeleženca presenečenje. V ta namen so pripravljene tudi posebne akcije kot kratki nastopi skupine Krik, koktejl TEENS itd. Akcija traja 2 krat letno po približno mesec dni, namenjena pa je le pomembnejšim kupcem, oziroma partnerjem. Akcija ima dolgoročen cilj in pravi uspeh bo viden šele čez nekaj sezon.

b) **Plesna skupina KRIK**
Plesna skupina KRIK je izredno zanimiva in angažirana za sodelovanje na različnih prireditvah skozi vse leto. Najbolj za sodelovanje na nastopih Zlate selekcije, ki so popularizirani zlasti v mladinskem časopisu Antena.

c) Dva lokalna avtobusa v Ljubljani in dva tramvaja v Zagrebu bodo že v roku 1 meseca opremljeni z reklamiranimi panoji TEENS. Pri nas se ta medij šele uveljavlja, medtem ko je po zadnjih raziskavah v Ameriki zaradi svoje dinamike in udarnega efekta

(Nadaljevanje na 4. str.)



Propagandne akcije TEENS v letu 1986

(Nadaljevanje s 3. str.)

najbolj učinkovita reklama.

d) Končani so tudi razgovori z uredništvom časopisa Antena o ureditvi rubrike »TEENS vam svetuje«. Akcija mora steči v drugem polletju tega leta.

Da je propaganda res pomembna in učinkovita, lahko pojasnita naslednja primera vojne propagande oziroma govoric. Karakteristično za ta vid propagande je, da v takšno vest vsi zelo verjamejo.

V državljanski vojni med severom in jugom v Ameriki so severnjaki razširili vest med južnjake, da medtem ko se oni borijo, imajo njihove žene razmerja s črnici. S tem so aludirali na veliko mržnjo do črncev in ljubosumnost, proti kateri ni nihče cepljen. Efekt je bil izreden. Število dezertirjev se je potrojilo, a o morali ostalih, da ne govorimo.

Drugi primer je iz naših krajev. Spomnite se tovariša Vrhovca in »njegovega« denarja v Švici. Nekateri so ga celo videli aretiranega v avtomobi-

lu na Otočcu.

Naš Novoteksov primer se še ni polegel. 100 milijonske plače, kako se to fantastično sliši, če pa pade na plodna tla polno »foušarij« in sovraštva do celega sveta, a dejansko do samega sebe in svojega neuspeha, je tudi takšna informacija lahko sprejeta kot resnična.

Za takšnimi vestmi se vedno skriva nekdo, ki ima določene namene. Če zadeva uspe, se v končni fazi »izve«, da je to ON (ali ONA) in pobere vse lovorike ter ustrezno temu tudi največje koristi.

Če pa ne uspe, seveda ta oseba ostane za večno v varni senici. Izpostavljeni ostanejo najbolj glasni naivneži, katerih je vedno dovolj.

Vedno je dobro razmisliti s svojo glavo o tem, kdo nam polni glave s takšnimi informacijami in zakaj. Zavedati se moramo, da je celotna družba v težavah in da vsak padec produktivnosti obvezno čutimo na že tako premajhnih osebnih dohodkih. PANIJAN IVO

Moška moda '86

Moška moda po pomembnosti že dolgo več ne zaostaja za žensko modo. »Mož v sivi flanelasti obleki« iz istoimenskega filma, včasih edina sprejemljiva podoba uspešnega poslovnega moškega, že v 70. in posebno zdaj v 80. letih brez predsodkov lista po modnih časopisih in iz sezone v sezono sledi modnim zapovedim. Moška moda stopa v korak z žensko, zato ni čudno, da prihaja do medsebojnega prepletanja in navezovanja. Tako kot se ženska moda že dolga leta z vmesnimi premori zgleduje po moški modi, se moška moda v barvah in tkaninah, včasih tudi v idejah, približuje ženski.

Moška oblačila tokrat temeljijo na mikavnosti tkanin: lanu, viskoze, bombaža in svile. Tkanja so nežna in gladka ali pa groba, tkanine pa so pogosto mešane z viskozno nitjo, ki daje poseben sijaj. Tudi celotno oblačilo je lahko prava simfonija viskoze, saj se nahaja celo v pletivu in žakardnih vzorcih. Iz viskoze so obleke, suknjiči, elegantna ali športna oblačila, srajce in hlače. Oblačila iz viskoze niti ne grejejo niti ne hladijo, imajo nevtralen značaj in so zelo

udobna. V pletivu pa se viskoza čudovito kombinira z bombažem, kar daje zelo atraktiven videz.

Lan v uporabnosti in modnosti prav nič ne zaostaja za viskozo, le da je obdelan tako, da ima zmečkan videz. Iz njega so prav tako lahko skoraj vsi kosi garderobe, včasih v mešanici z viskozo.

Linije moške mode so slobodne, oblačila so ležerna, udobna, velikokrat so skombinirana in jih nosijo tako, da dajejo vtis namerne rafinirane neurejenosti. V nobenem primeru pa ni zaslediti pomanjkanja domišljije. Ramena so poudarjena in zaobljena, suknjiči udobni, razširjeni reverjev, dvignjene fazone in ožji okoli bokov. Hlače so enostavnih linij in udobnih krojev, brez odvečnih detajlov, mehko nabrane v pasu in ne očrtavajo bokov. Modni hit v moški modi je nepodložen in udoben plašč, ki so si ga izmislili Italijani in mu dali ime »spolverino«. Tudi ti plašči imajo podložena ramena in razširjene reverje, žepi so lahko našiti ali s poklopci, rokavi pa so pogosto reglani. Dolžina plaščev je do srede meč, pomemben detajl so visoki razporki na bokih.

Barve, ki se pojavljajo, so bela, črna, siva, z velikim poudarkom pa zemeljske barve, od rumene do rjave, rjasta in topla oranžna, zelena in modra v odtenku neba in vode.

Vzroci so podobno kot v ženski modi lahko grafični ali grafitni, primitivni, veliko je madrasi in pikčastih tkanin.

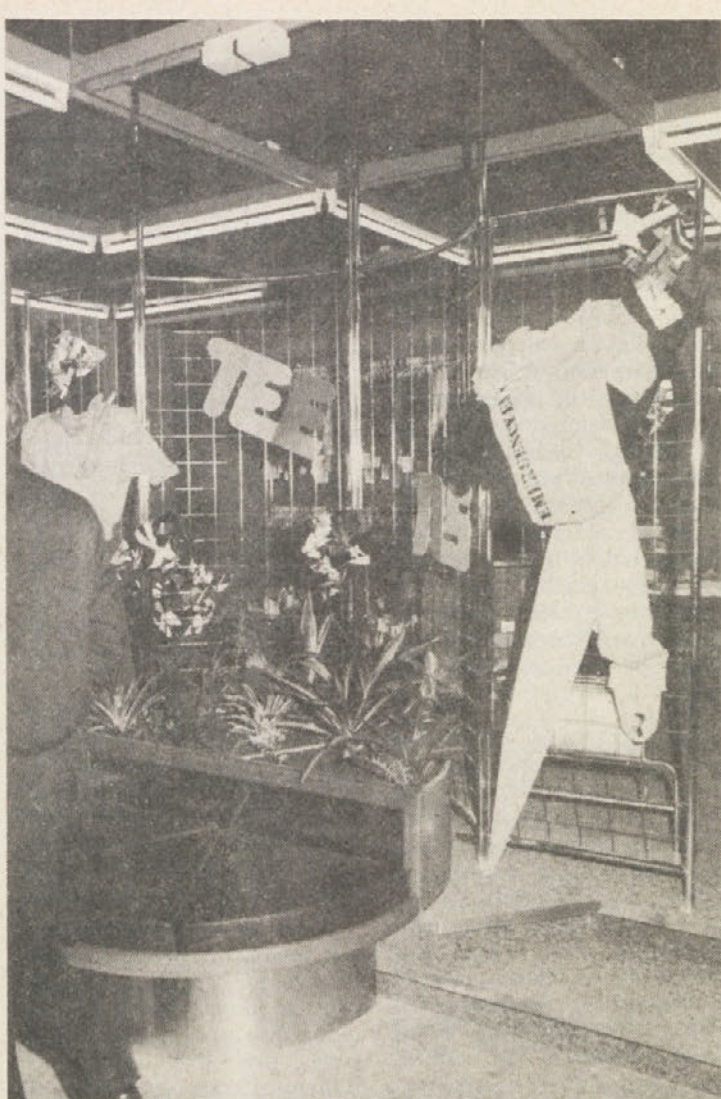
Moda se tako nenehno spreminja in elegantni dandy videz tone v pozabo. Pod vplivom filmov o Indiana Jones-u in najnovejšega oskarjevega nagajenca Iz Afrike modno oblečen moški nosi klasični kolonialni suknjič reglanih rokavov iz grobo tkanega platna ali lanu, bermuda hlače, polomajico s hieroglifnim vzorcem in klobuk širokega oboda.

KSENJA SKULJ



Turizem smo ljudje

Slovenija
Moja dežela.



Vtisi s počitniške prakse

Po dolgem premišljanju sem se morala na hitro odločiti, na katero šolo se bom vpisala. Odločitev je padla. Vpisala sem se na ekonomsko šolo, a še nisem vedela, kakšno delo me čaka in kje bi se lahko zaposlila.

Šele danes, ko sem preživela že skoraj cel mesec počitniške prakse, sem spoznala, da je to delo zahtevno in odgovorno. Res je, da ne zahteva fizičnih naporov, vendar človeka psihično utruja. Biti moraš tudi zelo natančen, kajti če eno samo število napišeš napačno, to pomeni, da pride cel seštevek napačno. Po dolgem

seštevanju in množenju se mora vse ujemati, če ne, moraš poiskati napako in če se le da, jo popraviti.

Spotaknila bi se ob papirnato vojno. Mislim, da prenekaterih papirjev sploh ne bi bilo potrebno ali pa bi jih vsaj poenostavili. Vse probleme bi rešila vpeljava računalnika v celoten računovodski proces dela.

Ob prihodu me je zelo presenetila delovna vnema in disciplina. Žal je ta v drugih podjetjih še vedno aktualen problem. Prepričana sem, da načelo, češ da se v pisarnah nič ne dela, za računovodstvo ne velja.

Z zadovoljstvom zapuščem sodelavke do naslednje šolske obvezne prakse, ki mi bo prinesla še več novih spoznanj.
MONIKA RAUH

OGLEDALO



ICO VOLJEVICA, Večernji list

OBISK UČENCEV 2. RAZREDA V NOVOTEKSU

S tovarišico smo odšli v Novoteks. Tovariš Ivo nas je popeljal po tovarni. Pokazal nam je surovine, ki jih uporabljajo za izdelavo blaga. Povedal nam je, da najboljše blago izdelujejo tako, da pomešajo umetna vlakna s pravo volno. Povsod je bilo strogo prepovedano kaditi, ker bi lahko izbruhnil požar. Potem smo odšli v barvarno, kjer smo videli, kako barvajo vlakna. Videli smo tudi predilnico, kjer strojno predejo. V tkalnici je najbolj ropotalo. Tam izdelujejo blago. V barvarni je bil

zelo slab zrak od raznih barv. Nazadnje smo videli še šivalnico, kjer so tudi likali. Obiskali smo tudi Novoteksovo jedilnico, kjer smo popili oranžado. Delo v tovarni je zelo težko in naporno. Videli smo tudi narejena oblačila. Oblačila izvozijo v druge države ali jih prodajajo pri nas. Mislim, da nam je bilo vsem v Novoteksu všeč. Zahvaljujemo se za poučen in zanimiv obisk.

ASJA ŽUGEL, 2.a
OŠ 15. divizije Grm, Novo mesto

OBISK V NOVOTEKSU

Bili smo na obisku v Novoteksu. Sprejel nas je tovariš Ivo Ivkovič.

Najprej smo šli skozi skladišče surovin v barvarno. Tam volno pobarvajo z različnimi barvami. V predilnici naredijo iz tega prejo, v pripravi pa jo še očistijo. Tkalnica iz preje stke blago, v oplemenitilnici pa smo videli, kako blago operejo, zlikajo in pripravijo za prodajo. Ogledali smo si tudi, kako sešijejo hlače. Spoznali smo, da je delo v tovarni dobro orga-

nizirano in zahtevno.

Včasih pa je bilo drugače; predilnica je bila kolovrat, tkalnica statve in apretura likanje.

Nazadnje smo šli v jedilnico. Tam smo zvedeli, da so v tovarni tudi ambulanta, otroški vrtec, gasilci in ostale službe.

Lepo se zahvaljujemo vsem delavcem v tovarni Novoteks, ker so nam omogočili obisk in tako razširili naše znanje.

IRENA AUERSPERGER, 2.a
OŠ 15. divizije Grm

NOVOTEKS

Bili smo na ogledu tovarne Novoteks. Stoji ob reki Krki, nedaleč od železniške postaje v Bršljinu.

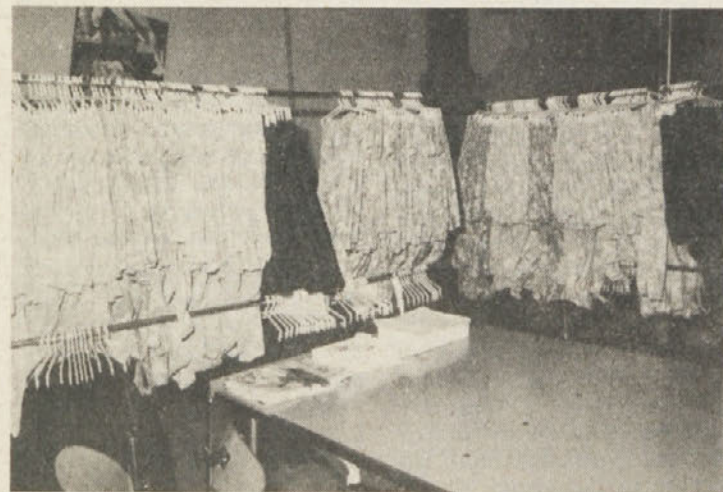
V skladišču nas je že čakal tovariš Ivo. Povedal nam je, da so tovarno zgradili po vojni. Zaposlenih je 2800 delavcev. Volno uvažajo iz Avstralije in Nove Zelandije, umetno volno pa kupujejo v Varaždinu. Stroje, ki iz volne naredijo blago, menjajo na petnajst let. Ogledali smo si oddelke: barvarno, predilnico, šivalnico, likalnico in pralnico.

Delavci stanujejo v Novem mestu in okolici. Na delo se vozijo z vlakom in avtobusi. Imajo svojega zdravnika in vrtec. Na morju in v planinah imajo počitniške domove. Delavci delajo v treh izmenah. Svoje izdelke pošiljajo v razne trgovine v Jugoslaviji, izvažajo pa jih tudi v druge države, Nemčijo, Avstralijo, Ameriko, Afriko in drugam.

Tovarna mi je bila všeč. Prvič sem videla, kako izdelujejo blago.

PETRA MATKO

3. a
osnovna šola XII. SNOUB
Bršljin



Kaj je rok kultura?

Kaj je rock kultura? Odgovorna seveda v tem zapisu ne boste dobili, pa tudi drugje ga ne boste našli, vsaj popolnega ne. Rock kultura je le vse preveč kompleksno polje, da bi z njo opravili kar zdajle. S to temo so si lomili zobe znani tradicionalistični teoretiki v prvih letih razvoja rock kulture. Kasneje so njihovo delo veliko bolj kompetentno prevzeli novejši, mlajši teoretiki, ki so mladost že preživljali v takem ali drugačem stiku s to kulturo.

Izmenjava garniture teoretikov rocka se je izvršila v sedemdesetih letih, ko so svoja dela objavili Dick Hebdige (njegova knjiga *Potkultura* — značenje stila je prevedena v srbohrvaščino in je obvezen uvod za vse, ki bi radi razmišljali o rock kulturi), Simon Frith (prevod izpopolnjene izdaje *Sociology of Rock* pod naslovom *Zvočni efekti* je že na voljo pri Krtu) ter Mike Brake (*Sociologija mladinske kulture in mladinskih podkultur*, v prevodu prav tako pri Krtu), da omenim le nekaj najodmevnejših. S temi in še nekaterimi avtorji sem si pomagal pri obširnejšem tekstu o »punku kot elementu mladinske množične kulture na Slovenskem«. Iz tega teksta povzemam nekaj izhodišč, ki zadevajo rock kulturo in naj služijo kot izziv odpiranja vprašanja, tako pretenciozno zastavljenega v naslovu, nikakor pa pričujoč izveček ni celovita analiza ali celo poskus dokončnega odgovora na prej zastavljeno vprašanje.

Neznano in znano

Rock kultura mladih vključuje glasbo, fotografijo, strip, plakat, fanzin, film, poezijo, književnost, slikarstvo, skratka vse, kar si lahko izmislimo kot možnost za ustvarjanje in izražanje. Kot vsaka »ta prava« kultura je razvila tudi sistem oblačenja kot simbolnega sporočanja, spreminjala je ustaljena moralna stališča itd., pokrila je torej vsa področja življenja (vsaj dela) mladih. V taki ali drugačni obliki je prisotna od druge svetovne vojne dalje.

Razni teoretiki so poskušali opredeliti rock glasbo s pomočjo primerjave z narodno (folk) glasbo po eni ali z individualnim (»umetniškim«) ustvarjanjem po drugi strani.

Razložiti so torej poskušali »neznano« rock glasbo z »znano« narodno — vendar rock glasba ni narodna glasba, prav tako ni »umetnost« po merilih znanih iz tako imenovane »visoke klasične kulture«. Med narodno pesmijo in rock pesmijo so le dosti globlje razlike, kot pa samo dejstvo, da ena izvira iz vaše skupnosti, druga pa iz mestnega okolja. Prav tako so nesmiselni poskusi umeščati rock glasbo (kulturo) v koncertne dvorane »visoke umetnosti«, v etablirane muzeje in umetnostne galerije, jo uvrščati v obvezno čtivo, vpeljati poseben predmet v šole itd. Vse to je namreč tisto, kar rock kultura (oziroma vsaj del nje) najmanj hoče. S tem bi bila namreč postavljena v kontekst kulture oziroma pojmovana kot kultura na način, proti kateremu se je pravzaprav vzpostavila. Zgubila bi svojo subverzivnost, vitalnost, aktualnost in inovativnost, brezkompromisnost ter upornišvo ali nasprotovanje ustaljenim, izpraznjenim oblikam meščanskega kulturnega življenja. Postala bi zaprašen eksponat v (z nostalgijo obarvanem) muzeju zgodovine.

Seveda zdajle govorimo o »rock kulturi« in moramo ta termin v kontekstu tega zapisa vsaj približno določiti. »Rock kultura« naj nam pomeni kreativen del širše pojmovane »množične kulture« (uporablja se tudi izraz »pop kultura«). Množična kultura je heterogeno polje, zajema celoten spekter zvrsti — od najkomercialnejših, Tin Pan Alley proizvodov, do skrajno avantgardnih, eksperimentalnih oblik ustvarjanja. Vprašanje, ki si ga bomo (zgolj) postavili, je seveda: kako določiti kvaliteten del množične kulture, torej kako določiti rock kulturo.

Množična kultura je značilna za sodobne kapitalistične in socialistične družbe, za družbe z vzpostavljenim sistemom množičnih medijev. Družbeni sistem določa »način proizvodnje« množične kulture, mediji pa način posredovanja.

Kaj pa rock glasba? To je oblika pesmi, banalno rečeno torej integracija teksta, govora, petja in znaka, glasbe. S tem se definitivno loči od »glasbe« — tako od klasične kot od jazza ali avantgardnih glasbenih iskanj. Zato je rock nesmiselno primerjati in po-

skušati razložiti zgolj z muzikološkimi pripomočki. Seveda meja med rock »pesmijo« in klasično ali jazz »glasbo« le ni zaprta. Vseh zvez med temi zvrstmi ni treba posebej navedjati. Najpomembnejši razlog, da zapostavimo muzikološko analizo fenomena rocka pa je v tem, da rock nikoli ni bil samo pesem (tekst in glasba), da je bil vedno močno vezan na podkulturni način življenja. Postavimo domnevo (in zaenkrat naj pri tem ostane), da je eno od možnih meril za določanje razlike med »rock« in »zabavno« glasbo (torej med kreativnim in komercialnim polom množične glasbe in kulture) tudi vezanost na podkulturo.

Rock pesem ni umetniško delo, ki stoji samo zase, ni praktično neuporabna, prej obratno — svoj pravi pomen dobi šele v sodelovanju izvajalca in občinstva, ni nujno izraz ali kreacija posameznika, temveč je tudi izraz skupnosti. Vendar ni samo odsev skupinske zavesti mladih, temveč je povezanost obojestranska — rock izvajalci tudi lahko določajo zavest skupnosti mladih. Posamezni rockerji s svojim načinom življenja — z videzom (imageom), vrednotami in zanimanji povratno vplivajo na skupnost, prav tako pa to skupnost tudi komentirajo.

Rock pesem ni niti narodna pesem, saj se ustvarja v okviru množične kulture, kjer veljajo drugačne zakonitosti, kot pri ustvarjanju narodne (folk) pesmi. Tem zakonitostim — medijska (plošče, radio, TV, video) posredovanost — se rock protagonisti ne morejo izogniti, lahko si jih le primerjajo, kot na primer pojav neodvisnih gramofonskih družb, fanzinov itd.

Rock je izrazna oblika ustvarjalnosti urbane (mestne) mladine. Vendar dodajmo — rock je tudi glasba dela ruralne mladine, in to tiste podeželske mladine, ki je na določen način vezana na mesto (šolanje, prijatelji) oziroma se v sami (vaški) skupnosti odvijajo procesi urbanizacije, da medijev, ki na vaško življenje prav tako odločilno vplivajo, sploh ne omenjam.

Obdobje odraščanja

Rock je izraz mladih, ne more »odraščati«, lahko se le obnavlja. Vsaka nova genera-

cija mladih ga reproducira, seveda v modificirani, svojim potrebam in izkušnjam primerni obliki. Spervetirane oblike (na primer ameriški fenomen »rocka za odrasle«) »odraščanja« to le potrjujejo.

Rock ima zares izredno sposobnost absorbirati, si prisvojiti različne stile in oblike (»realizem bluesa« »odkritost-rčnost folka«, »senzualnost soula«, »političnost reggaeja«), vendar ima še toliko večjo sposobnost te stile in oblike popolnoma predelati in narediti izvirno, samostojno stilsko obliko. Ti vplivi večkrat samo še »na zunaj«, po formi spominjajo na izvor, so direktna antiteza.

Zabavna, komercialna glasba, ki jo industrija zabave ponuja mladim in s katero se večkrat poskuša enačiti, pa je le oponašanje izpraznjenih, »nenevarnih« oblik rock glasbe, je posnetek, plagiat, obrtno-industrijsko izdelana laž.

Rock pa kljub vsej nekonvencionalnosti, provokativnosti, šokantnosti in subverzivnosti le nima resnične revolucionarne moči, tudi zaradi svoje »prehodne narave«, saj pomeni le kratko obdobje (odraščanja) v življenju posameznika. Rock res lahko lomi kode ustaljenega obnašanja, vendar vključno s podkulturami pomeni predvsem simbolično obliko zoperstavljanja mladih perspektivi dolgočasnega, izpraznjenega meščanskega življenja, v katerega se pa večina na koncu le mora vključiti. Je torej artikulacija občutja odraščanja, je dodatna ustvarjalna razsežnost v življenju mladostnika, lahko je njegovo središčno zanimanje in ima zanj toliko večji pomen, lahko pa je zgolj kulisa v tem obdobju njegovega življenja.

Rock glasba se suče okoli ene in iste teme — skozi njo se na različne načine izražajo mladostniške frustracije vsake nove generacije.

Za konec pa še opozorilo, da vsaka kultura presega še tako ohlapne okvirje, kot smo jih zarisali tukaj — naj omenim vsaj nekaj točk: hipijevsko gibanje v šestdesetih letih s kulminacijo v študentskih nemirih, punk podkultura s tesno navezavo na organizacijo »Rock proti rasizmu«, pa tudi vsa ekološka mirovna in ostala gibanja so na različne načine vezana na rock glasbo in so večkrat del rock kulture.

ZVONE PRESKAR

Psihologi o ustvarjalnosti

V čem so vzroki in povodi, da ljudje, ki jih je narava obdarila z nadarjenostjo, znajo uresničiti svoje zamisli.

Pri razčlenjevanju okoliščin, ki spodbujajo ustvarjalnost, nas zanimajo tudi lastnosti, zaradi katerih so nekateri ljudje drugačni od tistih, ki nikoli ne presežejo povprečnosti. Raziskave so pokazale, da sodi večina ustvarjalcev novih pobud in odkritij med presenetljivo običajne ljudi. Res so v mnogih primerih razumni, vendar ne pretirano, izobraženi so, ampak ne prenabiti z znanjem. Če že obstaja nekaj, česar pri drugih ljudeh ne srečujemo, potem je to navdih in gibal, ki jih sili v zagrizeno delo. Večinoma se že v mladosti začnejo ukvarjati s stvarmi, ki jih zanimajo, potem pa veliko in vztrajno delajo do pozne starosti.

Po drugi strani pa je ustvarjalnost nemalokrat krhka in občutljiva lastnost. Raziskovalci so ugotovili, da izvodi, ki

jo spodbujajo, določajo tudi njeno kakovost. Psihologinja T. Amabile z ameriške univerze Brendeis je svoja dolgaletna proučevanja ustvarjalnosti strnila v sklep, da je notranja motivacija najvažnejši spodbujevalni dejavnik ustvarjalne dejavnosti, v nasprotju s tem pa deluje zunanja motiviranost zaviralno. Drugače povedano, predvsem zanimanje in notranja pobuda silita človeka na nove poti razmišljanja, dokler ga končno ob vsem tveganju ne pripeljeta do novega, splošno koristnega odkritja ali spoznanja. Najvažnejši pogoj za razvoj ustvarjalnosti je svoboda dejavnosti, možnost, da se človek sam odloči o tem, kaj in kako bo delal, da sam preverja svoje zamisli in delo.

Uspešni organizatorji dela dobro poznajo pomen, ki ga

OBČINSKA ZVEZA PRIJATELJEV MLADINE
NOVO MESTO
Komisija za prireditve

ZAHVALA

za pomoč in sodelovanje pri velikem
živ žavu: HURA POČITNICE 86

Novoteksu

V imenu vseh otrok, najmlajših in malo večjih, v imenu njihovih staršev in še zlasti v imenu komisije za prireditve pri Občinski zvezi prijateljev mladine se vam pristrčno zahvaljujemo za pomoč, pripravo in izvedbo letošnjega tretjega počitniškega živžava, ki je bil 25. junija 1986 na stadionu v Novem mestu.

Tudi vi ste s svojim prispevkom pomagali razveseliti več kot pet tisoč prisotnih, ki jim bo ta dan prav gotovo ostal v lepem spominu.

Iskrena vam hvala in upamo, da bomo še sodelovali v korist in veselje naših najmlajših.

Predsednik kom. za prireditve:
Janez Pavlin

Novo mesto, junij 1986



ima za posameznika občutek, da v svoji dejavnosti ni odvisen od nikogar, razen kajpak od samega sebe. Nobelov nagradjenec dr. S. Luria s Tehnološkega instituta Massachusetts in mentor mnogih uspešnih znanstvenikov pravi takole: »Najvažnejše je, da dobrega in talentiranega delavca pustiš na miru.« Ustvarjalnosti tudi ni v prid pogosto preverjanje in ocenjevanje, kar se dogaja predvsem v komercialnih laboratorijih.

Zanimiva in po svoje zgovorna je razčlenitev ustvarjalne dejavnosti velikih mož preteklosti. T. A. Edison na primer je v svojem življenju prijavil 1093 patentov. A. Einstein je napisal 248 publikacij. P. Picasso je na leto naslikal več kot 200 slik. W. A. Mozart je v 35 letih življenja skomponiral nad 600 skladb. Ugotovitev, ki smo jo že omenili, da se namreč ustvarjalni ljudje ukvarjajo s svojo dejavnostjo od rane mladosti do pozne starosti, se pokaže že v preteklosti. S. Freud je napisal svoje prvo znanstveno delo v starosti 21 let. J. S. Bach je svojo zadnjo skladbo — napisal jih je več kot 1000 — komponiral na smrtni postelji, ko je bil star 65 let. Leta sicer niso odločilno pomembna,

vendar vseeno kaže, da doseže ustvarjalnost svoj vrhunec neke v srednjem starostnem obdobju. Michelangelo je bil star 37 let, ko je poslikal Sikstinsko kapelo, Beethoven pa je pri teh letih skomponiral Peto simfonijo. Tudi pesniki in pisatelji so v večini primerov najbolj plodoviti okoli svojega štiridesetega leta.

Ob vsej izjemnosti so ustvarjalni ljudje zelo pogosto na neki način povsem običajni smrtniki. Mnogi med njimi v šoli niso bili najboljši učenci pa tudi izjemno izobraženi niso ali izjemno inteligentni. Razumni seveda so, vendar visok inteligenčni kvocient ni porok za uspeh. Raziskave celo kažejo, da prevelika »možganska sila« včasih celo zavira ustvarjalnost in da je najprimernejši inteligenčni količnik kakšnih 20 nad povprečjem vseh tistih, ki se ukvarjajo z isto dejavnostjo. Glede količine znanja pa je prevladalo spoznanje, da znanje samo po sebi ne more slabo vplivati na ustvarjalnost. Ogroža in zavira jo šele v primeru, če se pri obvladovanju znanja navzamemo slabih delovnih navad, če se učimo tako, da stvari poznamo, vendar jih ne razumemo. (Iz »Življenje in tehnika«)

Med nami živi skromna, tiha Zdravka. Skoraj vedno je nasmejanega obraza, vendar bi težko prepoznal v njej pesniško dušo. Tako je, mnogi med nami imajo dar za marsikatero stvar, vendar pa zaradi svoje skromnosti ne izdajo. Tako tudi za Zdravko

malokdo ve, da se v prostem času ukvarja s pisanjem pesmi.

Iz svoje zbirke je izbrala nekaj pesmi, ki jih je pisala še kot mlado zaljubljeno dekle, in pa dve, ki sta posvečeni domovini in sta dokaz zrelejše ženske.

NAŠA DOMOVINA

*Jednoga dana
prije mnogo ljeta
nikla je iz krvi i rana
najljepša zemlja svijeta.
U toj zemlji potoci slobodno žubore
u toj zemlji je najljepše more
u toj zemlji ljudi slobodno žive
u toj zemlji najljepše cveče cvijeta
u toj zemlji rastu najbolja djeca svijeta
u toj zemlji talasaju se žitna polja
ta zemlja to je domovina moja.*

KARANFILI

*Na stolu karanfili
u mom srcu neko se skriva
hej, ko si ti?
Praviš se da me ne poznaješ
a zar se ne sječaš
onog ljeta i onog sunca
i svojih lažnih riječi
karanfili već uvenuli
kao što moja mladost
vene zbog tvoje riječi
NEVJERNE...*

CRVENE RUŽE

*U tvojim rukama ruže su klonule
pitam se zašto?
Jer nemaš suza, da ih zalijevaš
jer nemaš nježnosti da ih miluješ
jer nemaš srca da se sažališ
jer nemaš savjesti da budeš iskren
jer nemaš ljubavi da stvarno
VOLIS*

*Volim cvijeće
jer ono govori vjernost
a posebno ruže
jer su moja mladost*

IMA JEDNA ZEMLJA

*Ima jedna zemlja
svjetlija od sunca
toplija od majčina krila
digla se jedna zemlja
iz mraka
pod zastavom Tita
slobodna ravnopravna
sretna i mila
to je moja zemlja
moja mila domovina
JUGOSLAVIJA*

ZDRAVKA TRIFKOVIĆ

Civilna služba ali izbira služenja vojaškega roka

Na zveznem mladinskem, še posebej pa na 13. kongresu ZKJ, je bila večkrat omenjena pobuda slovenskih mladincev, izražena na kongresu v Krškem, o civilnem služenju vojaškega roka. Ker si je večina delegatov, predvsem iz drugih republik, napačno razlagala to pobudo, je prišlo do nespo- razumov in razprav, ki niso temeljile na preverjenih dejstvih. Ker je tudi delu slovenske javnosti neznano, kaj ta pobuda predstavlja in pomeni — kaj to sploh je — bom na kratko predstavil ta način služenja vojaškega roka in razloge, ki so privedli slovenske mladince k temu predlogu.

Po ustaljenih pojmovanjih, ki v našem prostoru še niso tako pogosta, je civilna služba drugačna oblika služenja vojaškega roka. Okvirna vsebina izraza civilna služba je v tem, da posameznik, občan, namesto da služi vojaški rok v oboroženih silah, izbere drugačno obliko služenja vojaškega roka: da opravlja delo v raznih vzgojnih ustanovah, npr. za umsko prizadete, v psihiatričnih bolnišnicah, v domovih za ostarele, lahko pa tudi v kmetijstvu ali celo na delovnem mestu, in to brezplačno oz. natančneje, nadomestilo iz osebnega dohodka bi pripadalo JLA. Praviloma bi takšen način služenja vojaškega roka trajal tudi dalj časa kot običajen v oboroženih silah. Zato pravimo, da gre za drugačno obliko služenja vojaškega roka, ki ima civilen značaj. To pomeni, da bi občani živeli običajno civilno življenje z vsemi pravicami in obveznostmi, ki izhajajo iz dela in samoupravljanja, razen denarnega nadomestila, ki bi šlo v sklad JLA.

Razlogi za tak predlog so večplastni.

Ne moremo pristajati na logiko, ki je v današnjem svetu dominantna in ki pravi, da je oboroževalna tekma (proizvodnja orožja) potrebna zaradi obrambe države, na splošno pa tudi civilizacije. Saj je ob tem dano neomejeno pooblastilo za razvoj oboroževalne tekme na regionalnem ali globalnem nivoju, v razvitem ali manj razvitem svetu.ocene ne gre posploševati, kajti vojska, vsaj posredno po listini OZN, služi obrambi države, nikakor

pa to ne more in ne sme biti izgovor, da se ne bi smelo razmišljati o alternativah, ki presegajo sedanje, iz preteklosti nakopičene slabosti, ki ne ustrezajo več današnjemu razvoju zavesti. Tako se ne smemo čuditi, če oboroževanje velikih potegne za sabo oboroževanje malih držav zaradi opravičil, kot so stanje ogroženosti, nemožnosti za lasten razvoj, metode pritiska itn.

Ta dejstva razkrivajo nekaj, kar je danes precej odmaknjeno oziroma izrinjeno iz zavesti, in sicer da oboroževanje, k čemur spada tudi služenje vojaškega roka, ni več v pristojnosti svobodne, prostovoljne, torej neprisilne odločitve posameznika, človeka, ki bi lahko izbral v skladu s svojimi principi, ideali, interesi in načeli humanosti. O tem konec koncev pričata dejstva, da se oboroževanje pospešuje z nezadržno silo zunaj vpliva širokih množic, še več, posamezniki so danes tako rekoč material, ki je vprežen v velike vojaško-politične sisteme. In drugič, ob morebitnih vojnih operacijah, v katerih bodo nujno dominirala pogubna in uničujoča orožja, bo postal posameznik tako rekoč nepomemben in nepotreben. V tem kontekstu postane zavzemanje za izvirni pomen človeka kot svobodno odločujočega, neditrigiranega bitja razumljivo ter zahteva obče-univerzalni pristop. In princip civilne službe povzema ravno to težnjo, da je sicer armada na današnji stopnji razvoja tehnike in zavesti v določeni meri še nujna, v smislu obrambe države, njenih pridobitev, da pa je treba sočasno upoštevati dialektično težnjo po preseganju takšnega stanja, težnjo, ki se nagiba k večji humanizaciji človeške skupnosti v smislu Marxove zahteve, da je svoboden razvoj posameznika pogoj za sooben razvoj vseh, ali pa Kardeljeve zahteve, da posamezniku ne more podariti svobode nobena država, nobena politična partija, pač pa si jo mora izboriti sam. Torej tudi večji vpliv množic pri oblikovanju vojaških zadev, kar v določeni meri povzema tudi princip SLO in DS. In »civilna služba« poudarja ravno ta moment drugačne oblike

služenja vojaškega roka, da se ekonomski, politični idr. problemi ne bi reševali na vojaški način, ampak z miroljubnimi sredstvi in načeli, ki jih v polni meri zagovarja tudi Jugoslavija. Pri tem velja poudariti, da človek v svoji vsestranskosti izhaja iz različnega socialnega okolja, da je dojemljiv in do vzeten za različne vplive in učinke obdajajočega okolja, ki jih moramo, če se imamo za pluralistično družbo, upoštevati. Obstajajo tudi ljudje, ki se ne morejo prilagoditi služenju vojaškega roka v sedanji obliki, npr. zaradi verskih čustev, ker jim vera prepoveduje vsakršno uporabo orožja, ali pa iz osebno-psihičnih razlogov, katerih posledice so lahko duševne bolezni, samomori in psihične težave v kasnejšem življenju.

To konec koncev upošteva tudi praksa služenja vojaškega roka. Osebe, ki so tako ali drugače neprilagodljive, oprosti služenja vojaškega roka. S civilno službo bi se v marsičem izognili takim težavam, po drugi strani pa bi tudi v vojski dosegli večjo uporabnost, spretnost, enotnost, trdnost, zavzetost, vse, kar potrebuje pravi vojak, sama vojska pa bi postala učinkovitejša, uspešnejša in rentabilnejša.

S tem osebnim momentom je nakazan tudi družbeni raz-

log, ki je zgoraj bežno omejen, in sicer da je treba probleme reševati na demokratično-kulturni način, da je treba krepiti demokratične institucionalne mehanizme ter po drugi strani zagotavljati pogoje za odpravo avtoritativno-nasilnih oblik odločanja, katerih poganjki cvetijo pkaterih poganjki cvetijo po celem svetu in tudi naša dežela ni imuna pred njimi.

ZVONE PRESKAR

PREDZNAK

*Od kuda sad ta radost
u srcu mom?
Da li je to predznak
da sreča dolazi
ili ipak neko zlo?*

*Umorno srce moje
čemu se sad nadaš ti
kad mladost moja več
prošla je,
od kuda tebi takvi sni*

*Na sreču navikla nisi
i ne znaš šta je to
i kad bi došla
poznala je ne bi
več mislila da je neko zlo
pa čemu sad ta radost
kaži mi srce ti
od kuda tebi srečni snovi
kaži mi kaži ti*

*koga sad da slušam ja
ko meni reči istinu zna
da li srce ili razum
ko sad bolje zna*



V mesecu juniju so se v naši delovni organizaciji zaposlili naslednji novi delavci:

TOZD TKANINA

DE barvarna: Erič Ivo
DE tkalnica: Gvero Ljiljana, Lukše Igor, Turbič Ana, Trku-lja Radojka

DE priprava: Živanovič Saša, Kovačič Marija, Turk Mitja

IVS: Krivec Danijel, Kekec Bojan

DELOVNA SKUPNOST SKUPNIH SLUŽB

Tehnično razvojni sektor: Leben Marjana

Prodajni sektor: Polovič Go-razd

IZ JLA SO SE VRNILI

Kobe Jože (DE barvarna), Željko Viktor, Kristan Silvo (DE predilnica), Osmanovič Zehbo (DE oplemenitilnica),

Medved Ivan (IVS)

V istem času so našo delovno organizacijo zapustili:

TOZD TKANINA

DE Tkalnica: Fišter Jože, Kočevar Pavel, Beg Andrej — odšel v JLA

DE priprava: Klobučar Martin, Košale Anton

IVS: Bele Janez, Lužar Ludvik

DELOVNA SKUPNOST SKUPNIH SLUŽB

Filej Ratimir

UPOKOJILI SO SE NAŠI DELAVCI

Mesarič Martina (TOZD Trgovina), Zupančič Janez (prodajni sektor — razvoj izdelkov), Kuljančič Nikola (prodajni sektor), Ravbar Fani-ka (DE tkalnica), Petrinčič Marija (DE Tkalnica), Tomljanovič Slavko (IVS)

VIDA KOLENC

Koledar prireditev 1986 Dolenjska in Bela krajina

AVGUST

Dol. Toplice

Gostje Zdravilišča Dol. Toplice so pripravili razstavo v galeriji Zdraviliškega doma

8. avgusta

NOVO MESTO

Dan sladoleda — Glavni trg

9. avgusta

OTOČEC

Tekmovanje v polki in valčku na kopališču Otočec

9. in 10. avgusta

NOVO MESTO

Dnevi kolesarstva — Memorial Milana Novaka okoli Grma in nočni kriterij

14. in 16. avgusta

NOVO MESTO

Dnevi piva v hotelu Kandija

16. avgusta

OTOČEC

Igre »pod dedovo lipo«, DE-LO KOMPAS IGRE — kopa-lišče Otočec

24. avgust

OTOČEC

Finale nogometnega turnirja na kopališču Otočec

31. avgust

NOVO MESTO

Veslanje za pokal KRKE na LOKI

konec avgusta

ŠMARJESKE TOPLICE

IKEBANA 86 v Beli dvorani

konec avgusta

ŠMARJESKE TOPLICE

Razstava psov in prikaz njihovih spretnosti — pikniški prostor

1. do 31. avgusta

NOVO MESTO

Mesec turizma na Dolenjskem Dan ribičev in čolnarjev, dan lovcev, športne in kulturne prireditve ob večerih zabavno-glasbene prireditve

22. avgusta

NOVO MESTO

Folklor Dolenjske — Glavni trg

23. avgusta

Kmečka veselica — razstava kmečkega orodja, priprav ter zabavni program

ADLEŠIČI

Srečanje internirancev in vojnih ujetnikov

5. avgusta

NOVO MESTO

Novomeška noč na KRKI, baklada okrašenih plovil po reki Krki, ognjemet, Krka osvetljena z baklami. Po bakladi bo v gostišču Na Loki ples

ŠAH

Spoznali smo osnovna pravila šahovske igre in nekaj šahovske zgodovine. Spoznajmo se še z oznakami šahovskih polj in z imeni ter z znaki za šahovske figure kot se uporabljajo v tisku in diaggamih.

Oznako polj prikazuje naslednja slika:

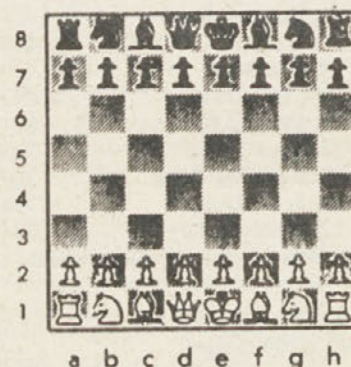
8	a8	b8	c8	d8	e8	f8	g8	h8
7	a7	b7	c7	d7	e7	f7	g7	h7
6	a6	b6	c6	d6	e6	f6	g6	h6
5	a5	b5	c5	d5	e5	f5	g5	h5
4	a4	b4	c4	d4	e4	f4	g4	h4
3	a3	b3	c3	d3	e3	f3	g3	h3
2	a2	b2	c2	d2	e2	f2	g2	h2
1	a1	b1	c1	d1	e1	f1	g1	h1
	a	b	c	d	e	f	g	h

Imena, znaki in oblike šahovskih figur:

IME	ZNAK	OBLIKA	
		beli	črni
Kralj	K		
Dama	D		
Trdnjava	T		
Lovec	L		
Skakač	S		
Kmet	P		

Pred začetkom igre figure postavimo na šahovsko ploščo na vnaprej določen način. Na vseh diaggamih so bele figure vedno na dnu, črne pa na vrhu šahovnice.

Diagram postavitve šahovskih figur:



Kako torej začeti partijo?

V začetku partije je treba vselej upoštevati naslednja načela:

a) V boj moramo najprej uvesti lahke figure.

Z razvojem skakačev nimamo težav, lovci pa so skriti za kmeti, zato moramo igrati najprej z njimi. Pravočasna rokada zavaruje kralja, hkrati pa v igro uvede trdnjavo.

b) Ko delamo te poteze, moramo nadzorovati središče (polja d4, d5, e4, e5). Tu je aktivnost figur, predvsem skakačev, največja. Skakačev pri uvodnih potezah ne bomo postavljali na h3 ali a3 (h6, a6), ampak bolj proti središču (c3, f3, oziroma c6, f6).

c) Paziti je treba na sodelovanje kmetov in figur, da niso drug drugemu v napoto.

Izogibati se moramo:

a) Zgodnjim potezom s kraljico, ker jo bo nasprotnik z lahkimi figurami in kmeti napadal in se na ta način razvil, mi pa bomo samo bežali z njo

po šahovnici.

b) Ponavljanju potez z istimi figurami, razen če nam nudijo posebne koristi.

c) Brezciljnim potezom z robnimi kmeti.

d) Odlašanju z rokado.

Primer:

1. e4 e5, 2. Dh5? (slaba poteza se označuje z vprašajem(?), dobra s klicajem (!) Sc6, 3. Le4 g6, 4. Df3 Sf6, 5. Db3? Sd4, 6. Dc3 (ni dobro Li7: + (dvopičje je znak za jemanje figure (:), + pa je znak za »šah« kralju) Ke7, Dc4 b5, in beli zgubi lovca), 6. ... d5, 7. Ld5: Sd5:, 8. ed5: Lf5, 9. d3 Lb4, 10. Db4: Sc2: + in črni je osvojil damo. Poučno, mar ne?

KSENIJA SKULJ

ZAHVALA

Kolektivu Tkalnice se iskreno zahvaljujem za prejetu darilo ob odhodu v pokoj, obenem pa jim želim še veliko delovnih uspehov.

MARIJA PETRINČIČ

GLASLO TEKSTILNE TOVARNE NOVO MESTO NOVOTEKS

NOVOTEKS je glasilo tekstilne tovarne Novo mesto. Izhaja vsako zadnjo sredo v mesecu v nakladi 2200 izvodov.

Glavni in odgovorni urednik: Zvone Preskar. Izdajateljski svet: Miro Jovič (predsednik), Slavko Kavšek, Franc Brezovar, Jelica Spasovski, Jože Starešnič, Rudi Vlašič, Jože Zurc, Mojca Jurišič, Marjan Podlogar, Majda Dular in Zdenka Židanik. Uredništvo: Novoteks Novo mesto, Foersterjeva 10 — Časopisni stavek, filmi in prelom DIC Novo mesto, TOZD Grafika, tisk Tiskarna Novo mesto.